

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Arókháty Béla
Cím: Nagyértékű régi freskókat fedeztek fel az Egyetemi templomban
Forrás: Magyarország

Bm
(Hely)

1926. 4. 10.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

726.5

Hely

Egyetemi templom

Idő

"1715/1926"

Személy

He

Nagyértékű régi freskókat fedeztek fel az Egyetemi templomban

— A Magyarország tudósítójától —

A budapesti egyetemi templomban hónapok óta folynak a renoválás munkái. Most, hogy a munkálatok már a befejezéshez közelednek, a szemlélőt új, szinte meglepő művészi szépségek kapják meg: a templom mennyezetének üdén ragyogó freskói, az oltárképek megélenkült színei, a faragott butorzat remek intarziái s általában az egész templom megújult művészi levegője.

A templom maga 1720 körül épült, és így stílusában a katolikus templomstílus fejlődésének az utolsó előtti állomását képviseli a Ferenczrendiek templomával együtt. Eredeti festése csaknem teljesen megsemmisült. Helyette Mária Terézia uralkodásának a legvégén festették meg a gyönyörű freskókat és ekkor készülhetett az igazán művészi értékű berendezés is. Ezeket a XVIII. századvégi képeket, a késői barokk-festészetnek a klasszicizmusba áthajló értékes termékeit a Bach-korszakban, 1856-ban, egy Hülsz Károly nevű osztrák értéktelen, silány képekkel pingálta át. Szerencsére hitvány volt a munkája, rossz a kötőanyaga s így Gróh István professzornak, az Iparművészeti Főiskola kiváló igazgatójának nagy tudást és jártasságot igénylő, gondos fáradozása napfényre

hozhatta az elrejtett és meg nem becsült művészi értékeket alkotójuk nevével együtt. A művész nevét a kórus egyik felírásában találta meg: *Johannes Bergl 1776*. A nagy termékenységéről híres osztrák festőnek, *Maulpertsch* Antalnak (1724—1796) volt a kortársa és barátja, akik sokat dolgoztak Magyarországon is s akik fal- és mennyezetképekben, oltárfestményeikben *Tiépolo* barokkjából lassankint az empire klasszicizmusába fejlődtek át. Bergl János művészete mögötte marad a Maulpertschének, de invenciója gazdagságával, remek színeivel, méltóságos pátozéval s főként merész térhatásával méltó társa nálánál híresebb barátjának. Mellette, az akkori szokások szerint, egy ornámentikus is dolgozott, aki stílusában szerencsésen érzi meg a századvégi művészeti irányváltást.

Bergl János legfigyelemreméltóbb képeit a mennyezet freskóin látjuk. Mindannyiuk tárgya elsősorban *Máriával* kapcsolatos, mint ahogy maga az egyetemi templom is kifejezetten a *Mária-kultusz*ot szolgálja. A mennyezetképek között koncepciójára és kivitelére nézve is a leghatalmasabb a főoltár felett diszlik, amelyben *Mária mennybemetele* tárul

elénk az átszellemült szentek, apostolok és mártírok elfragadott képzetében. Az Ég felhői közt a megdies-öült Szentanyát a Szentháromság fogadja s üres sirja fölé Szent János, a szeretett tanítvány hajlik, akinek szeretetében az Üdvözítő ajánlotta Máriát a keresztől ezekkel a szavakkal: „Imhol a te anyád...” A művész a szentáruk közé odaállítja az evangélistákat és Szent Péter és Pál apostolokat is, akik közül különösen Pálnak a felséges alakját rajzolta meg hatalmas lendülettel. A háttérben az ég kékje és az angyalok feltűnő bravurral kiképzett részei a képnek. A művészi elrendezés is valóban hivattott mesterre vall.

A mennyezetet ezenkívül még négy másik freskóban ábrázolja ki a művész *Mária és Erzsébet találkozását*, az *Immaculata Conceptiont*, a *Salutatis Angelica-t* és a *Præsentationt*. Mind a négy különösen megkap szimbolizmusának a mélységével. Mindegyik képen a barokk esupa meleg poézisa ragyog s különösen a gyermek szeretetteljes rajza mind-egyiken beszédes hirdetője a renesszánszi művészetben oly sokszor kifejezésre talált igazságnak: *a gyermek maga az élet, a jövő, a végtelen szép*.

A bejáratnál a mennyezetet magára vonja még a figyelmünket egy szimbolikus festmény; Mózes az égő esipkebokornál, ahol az Ur figyelmeztető szava zeng felé: „Olldd le saruidat, mert a föld, ahol állasz, szent föld.” E képen *Mózes érdekes rokokó-pásztor-*

yomda 1922

cs. 2 *térndrágban*. Oldalt, a boltozat alján, a klasszikus oszlopok felett pedig őskeresztyén ezházatyák: Szent Ágoston, Szent Jeromos, Szent Ambrus és Szent Gergely képei láthatók, melléjük rajzolt szimbólikus alakzatokkal.

Az *oltárképek* közül történelmileg is érdeke az a bizánci stíli *Mária-kegykép*, amelyet a *pálosok* útján kapott a főoltár *Censtokhouból*. A többi mellékoltárok képei különböző időkből valók. Némelyike éppen a XVII. század végéről *Bergl* János ecsetjére vall, így az egyik oldalotáron a *Jézus-arcu Taddéus Judás*-képe, aki üldözői elé Krisztus képét tartja s mintha védelméül mondaná: „*Ilyen vagyok én...*“ De rendkívül értékes a *pálosok védőszentjének, Remete Szent Pálnak* a képe is a templom építése idejéből, aki hosszú szakállal, durva háncsruhában térdelve imádkozó, befelé élő átszellemült hőse a kegyes legendáknak.

Szintén a késői barokk, a rokokó-művészet terméke a nagyszerű szószék is. Csupa eleven liktetés, kerülése az egyenes vonalnak, nyugtalan hajlású rajzok teszik jellegzetessé. Hasonlóképpen monumentálisan hat az orgona elhelyezése is a stílusosan kiképzett kóruson.

A képekhez hasonló drága művészi értéket képviselnek a templom faragott padjai, remekbe készült butorai is. A padokat barátok faragták s a klasszikus kompozíciókban *Gróh* professzor magyar ornamentikát sejt. Kétségtelenül egyedülálló remekei ezek a butorművészetnek. A esodálatos szépségű intarziákat gazdagságban, finomságban még a *Louvre*

kínesei sem szárnyalják túl.

Valószínűleg a mult század ötvenes éveiből valók a *műmárvány*-burkolások is. Talán ugyanazok az olasz mesterek készítették, akik akkoriban az *esztergomi bazilikában* dolgoztak. Mindenesetre jól értették munkájukat, mert különösen a főoltár műmárványai esodásan szépek, valamint az oszlopokéi is, jóllehet ezeknek az ó-klasszikus stílusa kissé elűt a templomban hatásosan érvényesülő XVII. századvégi művészet lelkétől.

A Szentély alatt *atemplomszerű kriptá* várja szintén a rendbehozást. A mintegy ötven temetkező hely közül csak *négynek* van halottja: kettő közülök asszony, régi pesti patricius család sarjai, akik valószínűleg a mellékoltárok valamelyikét építtethették s így kaptak nyugalmas pihenést a templom szent csendjében.

Az építési és művészi munkálatokat két kiváló magyar művész vezeti: *Gróh* István és *Lechner* Jenő, akik művészetük és tudásuk teljes fegyverzetével követnek el mindent, hogy az Egyetemi templomot Budapest egyik legharmonikusabb művészi alkotásává tegyék. Munkájuk hamarosan befejezést nyer.

Távozóban még egyszer visszatekintek: a nagyszerű felső világításban fényesen ragyog a mennyezet. De ahová a látogató szeme alig téved, a *főajtó sarokvasalásában* is gyönyörűen stilizált díszítés: *magyaros ornamentika*. A Dunántul népies faragására emlékeztek.

Arokháty Bcl.